

חידודא

1. "אף על פי שהבדיל משה בחייו שלוש ערים בעבר הירדן, לא היו קולטות עד שנבחרו שלוש שנתן יהושע בארץ כנען" [רש"י ד"ה "שש ערי מקלט" – לה, יג], היינו, שמשם "הבדיל" ג' ערים, בטרם נתקדשה הארץ על ידי כיבוש יהושע.
2. "ולצנינים: פותרים בו הפותרים לשון מסוכת קוצים" [רש"י ד"ה "ולצנינים" – לג, נה], ובד"ה שלפניו: "לשיכים בעיניכם: ליתדות המנקרים עיניכם".
3. "ההורג בכל דבר, צריך שיהא בו שיעורו כדי להמית... חוץ מן הברזל... שהברזל ממית בכל שהוא, אפילו מחט" [רש"י ד"ה "ואם בכלי ברזל היכהו" – לה, טז], אם "פותרים" לאדם את הראש עם ברזל – ולו בגודל של מחט – אזי די בכך להמיתו ולפתוח לו פתח כפתחו של עולם הבא.
4. "ב על גבי י"ב: שנים עשר שבטים, היושבים על "שנים עשר מיל", שהן שלשה על גבי שלשה: רש"י מוכיח זאת מרבה בר בר חנה [עירובין נה, ב], שאמר: "לדידי חזי לי ההוא אתרא" (=אני בעצמי ראיתי את אותו המקום), "והוי תלתא פרסי על תלתא פרסי" (=והיה שלוש פרסאות על שלוש פרסאות) [על פי רש"י ד"ה "מבית הישימות עד אבל השטים" – לג, מט].

אינו יודע לשאול

5. טעה התלמיד בפסוק "ולא תקחו כופר לנוס אל עיר מקלטו" [לה, לב], וחשב שמדובר ב"כופר" (פ"א צרויה). הכוונה כאן היא לפיצוי, "כופר" (פ"א סגולה).
6. טעה התלמיד בפסוק וקרא ברצף: "כי בעיר מקלטו ישב עד מות הכהן הגדול ואחרי מות הכהן הגדול", ואם כן מתי יצא משם? וענה לו המורה: "תנוח דעתך", כלומר, שים "אתנחתא" במקום הנכון.

7. טעה התלמיד בפסוק "ויסעו בני ישראל מרעמסס ויחנו בסוכות" [לג, ה], והרי יציאתם מרעמסס הייתה "ממחרת הפסח", ותיקנו המורה ש"סוכות" כאן הוא שם מקום, ולא "חג הסוכות".
8. טעה התלמיד בפסוק "ויסעו מעיים" [לג, מה], ורמז לו המורה שצריך "לעייין", היינו: שטעה ושם עיין במקום אל"ף.
9. הוקשה לתלמיד מהרישא לסיפא, בפסוק: "והורשתם את הארץ וישבתם בה, כי לכם נתתי את הארץ לרשת אותה" [לג, נג], ורמז לו המורה ש"להוריש" פירושו "לגרש", על פי פירוש רש"י: "והורשתם את הארץ: והורשתם אותה מיושביה, ואז וישבתם בה, תוכלו להתקיים בה".

המורה

בינה במקרא

10. קטע התפילה: "אנא בכח", שיש בו מ"ב תיבות – כמספר המסעות. והוסיפו לה עוד פיסקא שמינית: "ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד" (להשלים מניין מ"ט, כמספר ימי העומר).
- ולכן במסעות, לא הייתה פיסקא זו, כי הם הסתיימו בירדן יריחו... ואנשי יריחו "היו כורכין את שמע", ומדלגין על בשכמל"ו. [עיין פסחים, פרק ד' משנה ח', וברע"ב שם].
11. מספר ערי הלויים, מלבד ערי המקלט: "ועליהם תתנו ארבעים ושנים עיר" [לה, ו].
12. "ולא היה שם מים לעם לשתות, ויסעו... ויחנו במדבר סיני" [לג, יד-טו] – להרוות צמאונם בתורה שניתנה בסיני.
13. "הכהן הגדול, שהוא בא להשרות שכנה בישראל ולהאריך ימיהם. והרוצח בא לסלק את השכנה מישראל ומקצר את ימי החיים – אינו כדאי שיהא לפני כהן גדול" [רש"י ד"ה "עד מות הכהן הגדול" – לה, כה].
14. במרומז ובצער: "ומצרים מקברים: טרודים באבלם" [רש"י ד"ה "ומצרים מקברים" – לג, ד].

- במפורש ובשמחה: "ויחנו על הירדן מבית הישימות עד אבל השיטים בערבות מואב" [לג, מט], והיו ישראל בשמחה, בהגיעם לסיום מסעיהם במדבר.
15. מרומז הדבר בסדר המסעות כדלקמן: קודם "ויחנו במדבר סיני" (לימוד התורה), לאחר מכן "ויחנו בקברות התאוה" (כיבוש היצר), ורק לאחר מכן "ויחנו בחצרות" (חצר הרבי) [לג, טו-יז].
16. "והורשתם (=וגירשתם) את כל יושבי הארץ מפניכם, ואיבדתם את כל משכיותם ואת כל צלמי מסכותם... והורשתם את הארץ וישבתם בה... והתנחלתם את הארץ". אך "אם לא תורישו את יושבי הארץ מפניכם", אזי: "זיהיה אשר תותירו מהם לשיכים בעיניכם ולצנינים בצדיכם, וצררו אתכם על הארץ אשר אתם יושבים בה" [לג, נב-נה].
17. "ולא תחניפו את הארץ: ולא תרשיעו, כתרגומו" [רש"י ד"ה "ולא תחניפו" – לה, לג].
18. "וגבול ים: הניסין (=האיים) שבתוך הים, אף הם מן הגבול" [רש"י ד"ה "וגבול" – לד, ו].
19. "ולא תיסוב נחלה לבני ישראל ממטה אל מטה, כי איש בנחלת מטה אבותיו ידבקו בני ישראל" [לו, ז].
20. "משכיותם: כתרגומו, בית סגדתהון, על שם שהיו מסככין את הקרקע ברצפת אבנים של שיש". [רש"י ד"ה "משכיותם" – לג, נב].
21. איברים: "וירד הגבול... מקדם לעין, וירד הגבול ומחה על כתף ים כינרת" [לד, יא].
- חלקי שיער: "שפמה" [שם, י] ו"פאת נגב" [שם, ג].
22. "זנסב (=הסיבה) לכם הגבול מנגב למעלה עקרבים ועבר צינה, והיו תוצאותיו (=התוצאה) מנגב לקדש ברנע" [לד, ד].
23. באותו פסוק דלעיל: "למעלה עקרבים ועבר צינה". "עקרב – ארסו קר" [ספר ערכי-הכינויים].
24. תאוה: "והתאוויתם לכם לגבול קדמה" – "לשון הסיבה ונטייה" [רש"י ד"ה "והתאוויתם" – לד, י].
- מקרה: "והקרייתם לכם ערים, ערי מקלט תהיינה לכם" – "אין הקריה, אלא לשון הזמנה" [רש"י ד"ה "והקרייתם" – לה, יא].

25. "גאולת גואל הדם", שאם הרג את הרוצח, שוב אין לו דין "גלות".
26. הכלל: ה"צפון" במפה תמיד למעלה! והמקור בפרשתנו: "וירד הגבול: כל שהגבול הולך מצפון לדרום – הוא יורד והולך" [רש"י ד"ה "וירד הגבול" – לד, יא].
27. "שבעים תמרים" [לג, ט] "ויחנו ברימון פרץ" [שם, יט].
28. "בעיי העברים: לשון חרבות וגלים", ומביא רש"י תימוכין למושג "עיים": "כמו – שמו את ירושלים לעיים" [רש"י ד"ה "בעיי העברים" – לג, מד].
29. "ויחנו ברתמה: על שם לשון הרע של מרגלים, שנאמר: מה יתן לך ומה יוסיף לך לשון רמיה, חיצו גיבור שנונים עם גחלי רתמים" [רש"י ד"ה "ויחנו ברתמה" – לג, יח].
30. "לפי שהרבה מצוות נוהגות בארץ ואין נוהגות בחוצה לארץ, הוצרך לכתוב מצרני גבולי רוחותיה סביב, לומר לך: מן הגבולין הללו ולפנים, המצוות נוהגות" [רש"י ד"ה "זאת הארץ אשר תיפול לכם" – לד, ב].

תנ"ך

תנ"ך